www.litusgo.eu

LitusGo Manwal

Modjul 1

Il-Qafas Legali Ewropew

Education, Audiovisual & Culture Executive Agency

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

Editur: Isotech Ltd, Environmental Research and Consultancy
www.isotech.com.cy

LitusGo hu mħallas bis-sapport tal-Kummisjoni Ewropeja taħt Leonardo da Vinci Programme - *Multilateral Project for the Development of Innovation, 2009.*

Dan il-fuljett edukattiv jirrefletti biss l-opinjoni tal- awtur, u l-Kummisjoni ma tistax tinzamm responsabli ghal kull użu ta' informazzjoni mehmuża hawnhekk.

ISBN set 978-9963-720-43-9
ISBN 978-9963-720-45-0

Harsa lejn il-manwal tal-LitusGo

Il-Manwal LitusGo hu parti minn pakket edukattiv tal- LitusGo , li hu inkluż fil-portal LitusGo: www.litusgo.eu. LitusGo jimmira lejn taħriġ u tkebbis ta' ħiliet tal-Awtoritajiet Lokali u l-imsieħba lokali f' temi ta' Maniġġ Integrali taż-Żona Kostali u r-rejazzjoni lejn l-impatti tal- bidliet tal-klima .Dan il-Manwal għandu 20 il-modjul awtonomini li għalkemm indipendenti huma relatati ma xulxin. Il-modjuls jinstabu f' erba' ilsna , il-Krieg , l-Ingliz , il-Malti u t-Tork u li huma maqsuma fi tlett forom: l-applikazzjoni ta' wiki dedikat fil-portal tal- LitusGo, id-dvd u kopja b'versjoni iebsa. Din il-kopja b' versjoni iebsa tal- Manwal LitusGo jikkonsisti minn 20 ktejjeb indipendenti ,wieħed ghal kull modjul li jinżamm f'għafas iebes kollettiv.

Lista ta’ moduli tal-Manwal Edukattiv ta’ LitusGo

Modjul 1:	Għafas legali ewropew
Modjul 2:	Involviment tal-imsieħba / Parteċipazzjoni pubblika
Modjul 3:	Turiżmu sostenibli – li jġorr il-kapaċita
Modjul 4:	Maniġġ tar-risorzi tal-ilma
Modjul 5:	Is-sajd u t-trobbija tal-ħut
Modjul 6:	Kwalita tal-ilma fil-kosta
Modjul 7:	Maniġġ tal- Ekosistemi (l-ekosistemi tal-art u tal-kosta)
Modjul 8:	Maniġġ tal-iskart / reċiklat / compost
Modjul 9:	Tniġġiz tal- arja
Modjul 10:	Użu tal-art / ippjannar urban / żvillupp ekstrem tal-kosta
Modjul 11:	Maniġġ tal- landscape u tal- marine-scape
Modjul 12:	Kontroll tal-erosjoni kostali
Modjul 13:	Issues li jdejjqu fil-kommunita 1:Tniġġiż tal-ħsejjes
Modjul 14:	Issues li jdejjqu fil-kommunita 2:Tniġġiż ta’ dawl u thermal, Tniġġiż, irwejjaħ
Modjul 15:	Medded arkejoloġiċi / siti storiċi / wirt kulturali
Modjul 16:	Maniġġ ta’ kundizzjonijiet ekstrem: riskji tal-għargħar Ghargħar kostali u l-qawmien tal-maltemp
Modjul 17:	In-nixfiet
Modjul 18:	Desertifikazzjoni
Modjul 19:	Użu tal-enerġija, konsum u maniġġ tal-binjiet ħodor
Modjul 20:	Binjiet Ħodor

Krediti

il-Manwal Edukattiv tal-LitusGo żvilluppa minn grupp edukattiv :

Modjuls 1, 2, 6, 7, 8, 9, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19 kienu preparati minn team xjentifiku ta' kordinaturi / benefiċjari ta' ISOTECH Ltd. Awturi maġġuri: Michael I. Loizides, Chemical / Environmental Engineer u Xenia I. Loizidou, Civil / Coastal Engineer. Constantinos Georgiades (MSc in ICZM) hu responsabli mill-editing. Il-qoxra iebsa tal-Manwal edukattiv hu desinjat minn Anastasia Georgiou.

Modules 3, 4, 5, 10, 11, 15, 20 huma preparati minn team xjentifiku ta' ELLINIKI ETAIRIA - Society for the Environment and Cultural Heritage / Sustainable Aegean Programme. Awturi maġġuri : Georgia Kikou, Geographer, Msc Environment, Coordinators of AEGEAN Project, Alexandros Moutaftsis, Economist, Msc Environment, Leonidas Economakis, Political Sciences - MA International Development.

Dr Alan Pickaver f' isem il-partner EUCC kien responsibli mill-kontroll ta' kwalita tal-materjal edukattiv.

Beneficjarju / Kordinatur:

ISOTECH Ltd Konsulenza u Ricerka fuq l-Ambjent www.isotech.com.cy

Cipru:

Kunsill ta' Pafos www.pafos.org.cy

AKTI Centru tal-Progetti u Ricerka, www.akti.org.cy

Grecja:

ELLINIKI ETAIRIA – Socjetaċ ghall-ambjent u wirt kulturali www.ellet.gr **/ Programm Sostenibbli Aegean,** www.egaio.gr

Kreatur tas-Siti elettronici www.onisis.gr

Malta:

Kunsill Lokali Hal Kirkop www.kirkop.gov.mt

Olanda:

EUCC – Union tal-Marina u l-Kosta www.eucc.net

Modjul 1
Il-Qafas Legali Ewropew

Dan il-modjul għanu struttura differenti minn 19 il-modjuls l-oħra: hija sinopsis, sommarju ta' qafas legali li jkopri l-aktar aspetti importanti ta' 19 issues li huma indirizzati minn 19 il-modjul tal-LitusGo. Il-qafas legali ewropej hu mogħni u jkopri l-aktar issues importanti tal-izvillupp sostenibli. What is even more important is its implementation L-aktar li hu importanti hu t-twettieq tiegħu! Hija essenzjali biex twettaq il-liġijiet, ir-rakkomandazzjonijiet , il-konvenzjonijiet għall- żvillupp sostenibli taż-żoni kostali. Dan għaliex it-team tal-Litusgo jikkonsidra t-tagħrif tal-qafas legali bħala l-aktar aspett importanti biex ikun inkluz fil-pakket edukattiv u fil-proċess ta' taħriġ u l-kapaċita ta' tagħlim .

Modjul 2:
Involviment tal-imsieħba / Parteċipazzjoni pubblika

Id-dritt tal-parteċipazzjoni pubblika fit-tehid tad-deċisjoni fuq materja ambjentali kien rikonnoxut uffiċjalment u zgurat fil-Konvenzjoni ta' Aarhus għall-aċċess tal-Informazzjoni, Public Participation in Decision-making and Access to Justice in Environmental Matters Parteċipazzjoni Pubblika fit-tehid tad-deċisjoni u aċċess għall-Ġustizzja fuq materja ambjentali , li kien adottat f' 25ta' Ġunju 1998 fil-belt Daniza ta' Aarhus matul ir-raba' konferenza ministerjali tal-Konferenza tal- ministri għal proċess " Ambjent għal Ewropa ". Il-Konvenzjoni Aarhus huwa l-ewwel ftehim internazzjoni li jgħaqqad id-drittijiet ambjentali u umani taċ-ċittadini. Il-Konvenzjoni tgħaffas il-bżonn għal parteċipazzjoni attiva taċ-cittadini u għall-

parteċipazzjoni miżmuma mill-awtoritajiet pubbliku. Tirrikonoxxi illi l-iżvillupp sostenibli jista' jkun akwistat biss bl-involviment tal-imsieħba kollha u jqajjem issues ta' akkontabilita governativa, transparenza u r-rispons. Sadanitant, l-Unjoni Ewropeja addotta żewġ Direttivi u Regolament li jikkonċerna it-tlett " pillastri " tal-Konvenzjoni Aarhus li kienu se jkunu imwettqa fil-liġi nazzjonali tal-istati Membri Stati.

Relevant links:

- CONVENTION ON ACCESS TO INFORMATION, PUBLIC PARTICIPATION IN DECISION-MAKING AND ACCESS TO JUSTICE IN ENVIRONMENTAL MATTERS, Aarhus, Denmark, on 25 June 1998, available at: http://ec.europa.eu/environment/aarhus/

Modjul 3: Il-kapaċita li zzomm turizmu sostenibli

Turizmu huwa fost l-aqwa setturi ekonomiċi fl-istati membri tal-Unjoni Ewropeja (UE). Tourism activities in all member states involve around 2 million businesses (mostly small and medium-sized enterprises) L-attivitajiet turistiċi fl-istati membri jinvolvu madwar 2 miljun negozji (kwazi kollha intraprizi żgħar u medjum). Dawn jiġġeneraw bħalissa sa 12% tal-GDP (dirett u indirett), 6% tal-impjieg (dirett) u 30% ta' kummerċ ekstern. Il-figuri kollha huma mistennija li jiżdiedu mad-domanda tat-turizmu li hu mistenni jikber.
Għadd ta' mizuri jippromwovu l-livel tal-Unjoni Ewropeja biex jinkoragixxu turizmu sostenibli. These largely relate to wider environmental and coastal zone management regulation, funding instruments and guidance Dawn huma relatati ma regolament wiesa' ta' mannigg taż-żona kostali u ambjentali . L-istrateġija tal-manniġġ integrali ta' ż-żona Kostali tal-Kommunita Ewropeja (ICZM) u r-rakkomandazzjoni relatata , li jiġbru fihom

mezz li jippromwovi ICZM, li huma partikulari relevanti għall-attivitajiet turistiċi u destinazzjoni turistika. Stati Membri huma mitluba jiżvilluppaw, sar- rebbiegħa 2006, (ICZM) strateġiji nazzjonali, li għandhom jinvolvu l-attivitajiet turistiċi.

Relevant links:

- Council Directive 95/57/EC of 23 November 1995 on the collection of statistical information in the field of tourism at: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31995L0057:en:HTML.
- STATE OF THE ENVIRONMENT AND DEVELOPMENT IN THE MEDITERRANEAN – 2009 http://www.planbleu.org/publications/SoED2009_EN.pdf.
- **UNEP/MAP. 2009a.** Sustainable Coastal Tourism. UNEP/MAP 2009.
- A renewed EU Tourism Policy – Towards a stronger partnership for European Tourism. http://ec.europa.eu/enterprise/services/tourism/communications_2006.htm
- Action for More Sustainable European Tourism available at:

  http://ec.europa.eu/enterprise/services/tourism/tourism_sustainability_group.htm
- Agenda for a More Sustainable and Competitive European Tourism.

  http://ec.europa.eu/enterprise/services/tourism/communications_2007.htm

Modjul 4: Manniġġ tar-risorzi tal-ilma

Waħda mill-aktar liġijiet importanti f'din il-medda hija d-Direttiva Qafas tal-Ilma 2000/60/EC għall-azzjoni tal-Kommunita fil-policy tal- ilma (EEA, Climate Impacts on Water Resources), the role of users and consumers etc Madankollu, hemm qafas legali kbir fuq il-manniġġ tar-risorzi tal-ilma, il-kwalita , l-iprezzar, il-konsegwenzi tal-bidliet tal-klima relatati mar-risorzi tal-ilma, ir-rwol tal-konsumaturi u ta' min juza' l-ilma.

Relevant Links:

- DIRECTIVE 2000/60/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 23 October 2000 establishing a framework for Community action in the field of water policy at:

http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2000:327:0001:0072:EN:PDF.

- Climate impacts on water resources at: http://www.eea.europa.eu/themes/water/water-resources/climate-impacts-on-water-resources.
- A summary of EU legislation on water protection and management at: http://europa.eu/legislation_summaries/environment/water_protection_management/index_en.htm
- http://www.eea.europa.eu/themes/water/water-resources/climate-impacts-on-water-resources
- IPCC Fourth Assessment Report: Climate Change, 2007.
- Blue Plan Notes, Environment and development in the Mediterranean, No 16, July 2010.
- Communication from the Commission to the Council, the European Parliament and the Economic and Social Committee - Pricing policies for enhancing the sustainability of water resources
  http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!DocNumber&lg=en&type_doc=COMfinal&an_doc=2000&nu_doc=477

L-UE għandha qafas legali sinjur fuq is-sajd , l-akwakultura u l-irziezet tal-ħut . Instrument maġġuri hu l-Istrateġija tad-Direttiva Marina (Il-Parlament Ewropew u l-Kunsill Ewropew ta' 17 / 6 / 2008). Skond l-Artiklu 5 tal-Qafas Strateġiku tal-Marina kull Stat Membru għandu b'rispett tar-reġjun tal-marina jew is-subreġjun konċernat jizvilluppa strateġija marina għall-ilmiet tal-marina .

Il-politka tas-sajd kommuni (CFP) timmira li tiggarantixxi s-sostenibilta tar-risorzi akwatiċi ħajjin . Biex tizgura sajd sostenibli , l-Unjoni Ewropeja għamlet pjani multi-anwali biex iġġeddu u jimmaniġjaw l-istocks kif ukoll , il-mizuri speċifiċi (qabdiet totali li huma permessi , il-limitazzjoni ta' l-isforz tas-sajd , il-projpizzjoni ta' ċertu armar tas-sajd, id-daqsijet minimi tal- qbid , etċ). Finalment , hija addottat regolamenti biex jipproteġġi speċi li mhux imfittxa mis-sajd (mammali marina , għasafar u fkieren), stocks ta' ħut vulnerabli u zgħir u abitats sensitivi . Skond dawn ir-regolamenti " żoni protetti tas-sajd " ifissru erja ta' baħar li hi definita gejografikament fejn kull attivita jew inkella ċerti attivitajiet tas-sajd huma projbiti jew restritti temporanjament jew b'mod permanenti sabiex itejjbu l-esplojatazzjoni u l-konservazzjoni tar-risorzi ħajjin akwatiċi jew inkella biex jipproteġġu l-ekosistemi marina .

Relevant Links:

- Directive 2008/56/EC of the European Parliament and of the Council of 17 June 2008 establishing a framework for Community action in the field of marine environmental policy (Marine Strategy Framework Directive), available at: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:164:0019:0040:EN:PDF
- COUNCIL REGULATION (EC) No 1967/2006 of 21 December 2006 concerning

management measures for the sustainable exploitation of fishery resources in the Mediterranean Sea, amending Regulation (EEC) No 2847/93 and repealing Regulation (EC) No 1626/94
http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:409:0011:0085:EN:PDF

- A summary of EU legislation on Management of fisheries resources and the environment at:
http://europa.eu/legislation_summaries/maritime_affairs_and_fisheries/fisheries_resources_and_environment/index_en.htm
- COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE COUNCIL AND THE EUROPEAN PARLIAMENT (A policy to reduce unwanted by-catches and eliminate discards in European fisheries (Brussels, 28.3.2007 COM (2007) 136 final), available at:
http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0136:FIN:EN:PDF
- Communication from the Commission to the Council and European Parliament of 19 September 2002. A strategy for the sustainable development of European aquaculture (COM(2002) 511), available at:
http://europa.eu/legislation_summaries/maritime_affairs_and_fisheries/fisheries_resources_and_environment/l66015_en.htm
- Commission Communication of 22 May 2006 "Halting the loss of biodiversity by 2010 - and beyond - Sustaining ecosystem services for human well-being" (COM(2006) 216), available at:
http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0216:FIN:EN:PDF

Fl-Unjoni Ewropeja l-kwalita tal-ilma kostali hija definita u protetta sa mis-sena 1976 bid-Direttiva tal- Ilma tal- Għawm 76/160/EEC, li ssettjaw il-parametri fiżiċi, kemikali u mikrobijoloġiċi bit-twettiq ta' moniteraġġ regulari matul l-istaġun tal-għawm. Id-Direttiva tal-UE tas-sena 1976 waslet mid-Direttiva tal-Ilma tal-Għawm 2006/7/EC. Din id-direttiva timxi minn moniteraġġ sempliċi tal-kwalita tal-ilma sal-maniġġ tal-kwalita tal-ilma li jiġbor fih il-moniteraġġ u l-maniġġ tac-Cyanobakterja. Barra minn dawn id-Direttivi, kwalita tajba tal-ilma kostali tinkoraġġixxi minn premjijiet bħal Bandiera Blu , il-Kwalita tal-Kosta w oħrajna.

Relevant Links:

- DIRECTIVE 2006/7/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 15 February 2006 concerning the management of bathing water quality and repealing Directive 76/160/EEC available at: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:064:0037:0051:EN:PDF
- A summary of EU legislation on water protection and management available at: http://europa.eu/legislation_summaries/environment/water_protection_management/index_en.htm
- Blue Flag, http://www.blueflag.org/
- QualityCoast, http://www.qualitycoast.info/

Modjul 7:

Maniġġ tal-ekosistemi (ekosistemi tal-art u tal-kosta)

B'zjieda urbana u t-tferrix tal-infrastrutturi umani , l-esplojtazzjoni żejda tar-risorzi naturali, tniġġiz f ' kull forma, l-introduzzjoni tal-ispeċi eżotiċi fis-sistemi tagħna - dawn il-fatturi huma kollha ta' ħsara għall-bijodiversita. Bħala rizultat, 42% tal-mammali , 15% tal-għasafar u 52% tal-ħut tal-ilma ħelu fl-Ewropa huma taħt theddida. Id-Direttiva 92/43/EEC fuq il-konservazzjoni tal-abitats naturali u l-fawna u flora selvaġġa rigward il-Konvenzjonijiet tad-Diversita Bijoloġika, fuq l-ispeċi tal-passa, fuq il-protezzjoni tal-*Posedonia Oceanica* (Konvenzjoni ta' Barcellona) u direttivi oħrajn ma Konvenzjonijiet li jorbtu xibka wiesa' ta' siti protetti (Natura 2000 xirka), toħloq ix-xibka protettiva tal-instrumenti legali u għodda kontra d-degradazzjoni ta' ekosistemi ewropeja. Il-protezzjoni tal-bijodiversita hija waħda mill-għanijiet ewlenin tal- poltika tal-izvillupp UE.

Relevant Links:

- Council Directive 92/43/EEC of 21 May 1992 on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora, available at: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31992L0043:EN:html
- Council Decision 82/72/EEC of 3 December 1981 concerning the conclusion of the Convention on the conservation of European wildlife and natural habitats (Bern Convention), available at: http://europa.eu/legislation_summaries/environment/nature_and_biodiversity/l28050_en.htm
- 93/626/EEC: Council Decision of 25 October 1993 concerning the conclusion of the Convention on Biological Diversity, available at: http://europa.eu/legislation_summaries/environment/nature_and_biodiversity/l28102_en.htm
- 82/461/EEC: Council Decision of 24 June 1982 on the conclusion of the Convention on the conservation of migratory species of wild animals, available at: http://europa.eu/legislation_summaries/environment/nature_and_biodiversity/l28051_en.htm
- Barcelona Convention, http://www.unep.ch/regionalseas/regions/med/t_barcel.htm

Modjul 8: Maniġġ tal-iskart / reċiklaċċ / kompost

Kull sena, xi 2 biljun tonnellati ta' skart – inkluz skart perikoluż hu produċut fl-istati membri u l-figuri qegħdin jizdiedu . Direttiva 2008/98/EC fuq l-iskart , l-istrateġija fuq il-prevenzjoni u reċiklaċċ tal-iskart (2005), li fasslu linji ta' gwida għall-azzjoni tal-Unjoni Ewropeja UE u tiddeskrivi toroq fejn il-maniġġ tal-iskart jista' jitjieb , il-maniġġ tal- bio-skart fl-UE, inċenatur u t-trasport bil-baħar tal-iskart u zgur il-maniġġ ta' materjal perikoluz w oħrajn, jistabillixxi qafas legali għall-trattament tal-iskart fil-Kommunita. L-għan hu biex jipproteġġi l-ambjent u s-saħħa umana permezz ta' prevenzjoni tal-effetti ta' ħsara tal-ġenerazzjoni tal-iskart.

Relevant Links:

- Directive 2008/98/EC of 19 November 2008 on waste and repealing certain Directives. http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:312:0003:0030:EN:PDF
- A summary of EU legislation on waste and repealing certain Directives available at: http://europa.eu/legislation_summaries/environment/waste_management/index_en.htm

Direttiva 2008/50/EC ta' 21/5/ 2008 fuq il-kwalita ambjetali tal-arja u arja nadifa għal Ewropa hija waħda mill-għodda legali maġġuri tal-UE għall-maniġġ tal-kwalita tal-arja. Bħala suppliment għad-Direttiva tas-sena 2005 fuq il-Kummisjoni li ġiet varat Strateġija Thematika għal Tniġġiz tal-Arja, li ffissat għanijiet fuq medda fit-tul (għal 2020):

- 47% tnaqqis fit-telf tal-aspettativa tal-ħajja bħala riżultat għal espozizzjoni ta' materjal partikulat ;
- 10 % tnaqqis f' imwiet akut minn espozizzjoni għal ozone ;
- tnaqqis fi żjieda ta' depozitu aċiduz minn 74% u 39% fil-foresti u f'medded ta' ilma ħelu rispettivament.
- 43% tnaqqis fiż-żoni jew ekosistemi esposti għal ewtrofikazzjoni .

Biex jinkisbu dawn l-għanijiet , emmisjonijiet ta' SO2 huma bżonnjuzi biex inaqqas minn 82%, NOx emissjonijiet b' 60%, " volatile organic compounds *" (VOCs) b' xi 51%, ammonia b' xi 27%, u " primary PM2.5 " (particles emitted directly into the air) b' xi 59% meta mqabbla mas-sena 2000.

Il-liġi Ewropeja tat-Tniġġiz tal-Arja hija vasta : livelli nazzjonali ta' emissjonijiet għal ċertu tniġġiż atmosferiċi , Konvenzjoni fuq medda fit-tul tat-tniġġiż tal-arja barra l-limiti , Protokol fuq metalli tqal, il-konvenzjoni ta' Stokholma fuq tniġġiz organiċi persistenti (POPs), il-livelli għal vetturi tal-art bil-mutur , industrija w oħrajn jifformaw xibka legali ewropeja għal titjieb u l-protezzjoni tal-kwalita tal-arja.

Relevant Links:

- Directive 2008/50/EC of 21 May 2008 on ambient air quality and cleaner air for Europe http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:152:0001:0044:EN:PDF

- A summary of EU legislation on ambient air quality and cleaner air for Europe available at: http://europa.eu/legislation_summaries/environment/air_pollution/index_en.htm

Modjul 10: Uzi tal-art / ppjannar urban / żvillupp kostali qawwi

Il-protokol fuq il-Mannigg Integrali taż-Żona Kostali (2008) , huwa għodda importanti għal promozzjoni ta' manniġġ sostenibli tal-użi tal-art fost il-pajjizi firmatarji, li oltre minn hekk ikun kontrollat minn regolamenti nazzjonali. Il-protokol iħeġġeġ il-firmatarji biex isawwru u jizvilluppaw strateġiji kostali, imma wkoll strateġiji tal-użu tal-art, pjanijiet u programm li jkopri zvillupp urban w attivitajiet soċjoekonomiċi, kif ukoll tant policies settorali relevanti oħra. Il-protokol jippromwovi "... zvillupp sostenibli taż-żoni kostali, li jieħu att ta' speċifiċi tal-ekosistemi kostali, sabiex ikunu preservati l-abitati naturali kostali, ir-risorzi naturali u l-ekosistemi , lendskejps". Hemm ħafna policies u regolamenti / suġġerimenti / rakkomandazzjonijiet fuq l-ippjanar urban u fuq il-problemi tal- izvillupp sfieq kostali.

Relevant Links:

- ICZM Protocol was signed on 20-21 January 2008 in Madrid, http://www.pap-thecoastcentre.org/razno/PROTOCOL%20ENG%20IN%20FINAL%20FORMAT.pdf
- **UNEP/MAP. 2009a.** Sustainable Coastal Tourism. UNEP/MAP 2009.
  UNEP/MAP, 2009b. Plan Bleu: State of the Environment and Development in the Mediterranean

Skond il-Konvenzjoni tal-Lendskejp Ewropej (Kunsill tal-Ewropa, 2000), Artiklu 1: "*Lendskejp tfisser erja , kif perċevit minn nies , liema artiklu hu r-rizultat tal-azzjoni u l-interazzjoni tal-fatturi naturali u / jew umana... Tmexxija ta' lendskejp tfisser azzjoni, minn perspettiva ta' żvillupp sostenibli, biex tizgura żamma tal-lendskejp li jigwida u jkollu bidliet f' armonija li jġibu bidla fil-proċessi soċjali , ekonomiċi u ambjentali .*"

Il-Konvenzjoni tal-Lendskejp Ewropew (Council of Europe, 2000) tapplika għat-territorju kollu tal-partijiet u tkopri l-erjas naturali, rurali , urbana u erjas peri-urbana. Tinkludi l-art, l-ilma fuq l-art u l-erjas marina. Tikkonċerna l-lendskejps li jistgħu jitqiesu illi għandhom ikunu ikkunsidrati bħala ewlenin kif ukoll ta' kuljum jew lendskejps degradati .

Relative Links:

- European Landscape Convention (Council of Europe, 2000) available at: http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=176&CM=8&CL=ENG

Ir-Rakmandazzjoni tal-Unjoni Ewropeja fuq il-Manniġġ Integrali taż-Żona Kostali (2002/413/EC) jemfasizzaw "(L148/24) *The 1999 assessment report of the European Environment agency indicates a continuing degradation of conditions in the coastal zones of Europe as regards both the coasts themselves and the quality of coastal water*", jaċċettaw li "*Community coastal zones are further threatened by the effects of climate change, in particular rising sea levels, changes in storm frequency and strength and increased coastal erosion and flooding*". Ir-rakmandazzjoni hija l-għodda ċentrali ffissata mill-UE li tista' tkun applikata għall-erosjoni , kontroll / manniġġ.

Ourcoast portal http://ec.europa.eu/ourcoast/ hija il-portal tal-UE għal ICZM, l- ICZM Data Base estensiv jinkludi portal b'ħafna kazijiet , fejn il-prinċipji u l-għodda tal-ICZM ikunu applikati. Ħafna studji ta' kazijiet jirreferu għall-kontroll tal-erosjoni u kull kaz jinkludi qafas legali involut f'kull pajjiz.

Relative Links:

- RECOMMENDATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 30 May 2002 concerning the implementation of Integrated Coastal Zone Management in Europe (2002/413/EC) http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2002:148:0024:0027:EN:PDF
- Ourcoast portal http://ec.europa.eu/ourcoast/

Modjul 13: Issues ta' storbju tal-Kommunita (tniġġiż tal-ħoss etċ)

Bħala parti minn sforz biex tindirizza t-tniġġiż tal-ħoss , l-Unjoni Ewropeja fasslet approċjo komuni biex jevitaw jew inaqqsu l-effetti danużi fuq bażi ta' prijorita biex jesponu l-ħoss ambjentali. Dan l-approċjo hu bbażat fuq metodi komuni biex jittraċjaw il-ħoss u jipprovdu informazzjoni lill-pubbliku għal twettiq ta' pjani t'azzjoni fuq livel lokali . L-instrument maġġur legali tal-UE għal tniġġiz tal-ħoss huwa d-Direttiva 2002/49/EC li jassessja u jimmaniġja l-ħoss ambjentali. Din id-Direttiva hija immirrata għall-kontroll tal- ħoss kif perċevut minn nies fl-erjas mibnija , fi spazji pubbliċi jew f' zoni kwieti fil-kampanja miftuħa , ħdejn skejjel , sptarijiet u binjiet sensitivi għall-ħoss.

Relative Links:

- A summary of EU legislation on noise pollution at: http://europa.eu/legislation_summaries/environment/noise_pollution/index_en.htm

Modjul 14: Issues li jdejjqu fil-kommunita (tniġġiż tad-dawl etċ)

L-unjoni Ewropeja għandha qafas legali mferrex fuq l-issues li jdejjqu fil-kommunita , barra t-tniġġiz tal-ħoss.

Relative Links:

- http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:042:0038:0044:EN:PDF

Skond l-Istrategija għall-iżvillupp tal-wirt kulturali Ewro-mediterran: prijoritajiet minn orjentazzjoni strateġika minn pajjizi Mediterranja (2007–2013) li jinkludu wkoll :

Żjieda ta' għarfien tal-wirt kulturali w edukazzjoni . Il-valur tal-wirt kulturali għandu jinżamm relatat viċin l-interessi tal-popolazzjoni lokali u dipendenti fuq l-applikazzjoni attiva tas-soċjeta ċivili u kommunitajiet lokali . Dawn imisshom juru l-interess tagħhom minn żjieda tal-wirt kulturali tagħhom. Dan ifisser li s-sapport għandu jkun provdut lill-iskejjel , universitajiet u fl-edukazzjoni vokazzjonali. Sapport biex irawwam għarfien tal-administraturi ċentrali u lokali huwa bżonnjuz biex jintegra wirt kulturali fis-sistema edukattiva. Dan l-isforz għandu jkun indirizzat lejn poplu żagħżugħ u lil pubbliku b' mod ġenerali.

Wirt kulturali bħala mezz ta' żvillupp lokali. Bħala fattur ta' żvillupp uman , il-wirt kulturali jipprovdi mutur biex jiġġenera opportunitajiet ġodda għall – attivitajiet krejattivi , manniġġ tas-siti, turizmu , etċ. u għall-sinerġiji bejn l-attivitajiet .

Governanza tajba fil-qasam tal-wirt kulturali . Il-wirt kulturali huwa il-" ġid tal-pubbliku", il-maniġġ tiegħu u l-approprijazzjoni minn n-nies jeħtieġ qafas professjonali u legali , amministrativ , rigoruz u li jkun f' armonija fuq livel ta' reġjun sabiex id-djalogu interkulturali jkun ukoll issapportjat.

Relative Links:

- Strategy for the development of Euro-Mediterranean cultural heritage: priorities from Mediterranean countries (2007–2013) http://www.euromedheritage.net/euroshared/doc/Culture%20strategy%202007%20-%202013.pdf

Modjul 16:

Ir-riskju tal-għargħar - il-maltemp – għargħar u kundizzjonijiet ekstremi ta' maniġġ

Id-Direttiva Ewropeja 2007/60/EC (23 t' Ottubru 2007) fuq l-assessjar u l-maniġġ ta' riskju ta' Għargħar hija l-għodda maġġura tal-UE: *" Id-Direttiva timmira li tistabilixxi qafas komuni għal assessjar u t-tnaqqis ta' riskju li l-għargħar joħloq fl-Unjoni Ewropeja lis-saħħa , l-ambjent , il-propjeta u l-attivita ekonomika. Id-Direttiva jkopri kull tip ta' għargħar, kemm qrib ix-xmajjar / widien u ż-żoni kostali. There are also other risks, such as urban floods and sewer floods, which must also be taken into account Hemm riskji oħrajn bħal għargħar urban u tfawwir tat-tappieri tad-drenagg*".

Skond id-Direttiva*''flood means the temporary covering by water of land not normally covered by water għargħar ifisser meta l-art titgħata bl-ilma li normalment ma tkunx mogħtija. Dan jinkludi għargħar minn xmajjar , kurrenti tal-korsa tal-ilma efemerali mediterran, u għargħar mill-baħar fiż-żoni kostali, u li jista' jeskludi għargħar minn sistemi tad-drenaġġ''.*

''ir-riskju tal-għargħar ifisser il-kumbinazzjoni tal-probabilta tal-att tal-għargħar u l-konsegwenzi ta' potenzjal adversarju għas-saħħa tal-bniedem , il-wirt kulturali ,l-ambjent u l-attvita ekonomika assoċjata mal-għargħar''.

Relative Links:

- Directive 2007/60/EC of 23 Oct 2007 on the assessment and management of flood risks available at: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:288:0027:0034:EN:PDF
- A summary of EU legislation on the assessment and management of flood risks available at: http://europa.eu/legislation_summaries/environment/civil_protection/l28174_en.htm

Bħalma mistqarr fil-link relevanti tal-portal tal-UE fuq in-nixfiet (relative links, 2): *Il-kummisjoni tipprovdi linji ta' gwidi biex tindirizza n-nixfa sporadika u medja – jew fuq medda fit-tul ta' nuqqas tal-ilma. Il-linji ta' gwida jieħdu in konsiderazzjoni l-ipprezzar tal-ilma , l-allokazzjoni tal-ilma, il-prevenzjoni tan-nixfa u r-rispons rapidu f'avveniment ta' n-nixfa , kif ukoll l-informazzjoni ta' kwalita għolja u s-soluzzjonijiet teknoloġiġi li jħarsu in-nuqqas tal-ilma u n-nixfa.*
Il-linji ta' gwida speċifiċi huma mfassla biex itejjbu l-manniġġ tar-riskju tan-nixfa .Il-Kummissjoni jirrikmanda b'mod partikulari li l-Istati Membri jiżvilluppaw pjani ta' manniġġ fuq ir-riskju tan-nixfa kif indikat fil-Qafas tad-Direttiva tal-Ilma, sas-sena 2009, li hu bbażat fuq tibdil ta' prattiċi tajbin bejn il-pajjizi u fuq metodoloġiji żvilluppati fil-livel tal-UE. . Il-Kummisjoni tried ukoll twaqqaf osservatorju u sistema ta' avviz kmieni fuq in-nixfiet , li jkollhom prototip u jwettqu proċeduri li jkunu addottati sas-sena 2012. . Hi wkoll tirrikmanda l-użu mill-aqwa tal-Fond Solidarju tal-UE u l-Mekkanizmu Ewropew għall-Protezzjoni Ċivili, sabiex il-Membri Stati li jintlaqtu iebes minn n-niexfa jirċievu l-għajnuna f'waqta mingħajr dewmien.

Skond il-kommunikazzjoni relevanti mill-Kummissjoni lil Parlament Ewropew u l-Kunsill, jindirizza l-isfida tan-nuqqas tal-ilma u n-niexfa fl-Unjoni Ewropeja , liema għan hu biex ikattar l-emerġenza tal-kultura tal-ifrankar tal-ilma fl-Ewropa billi jiżvilluppaw kultura effiċjenti u ta' ffrankar responsabli tal-ilma li jeħtieġ għarfien attiv fejn l-atturi kollha fis-settur tal-ilma huma meħtieġa biex ikunu involuti. Informazzjoni , edukazzjoni u taħriġ huma erjas ta' prijorita għall-azzjoni.

Inkuraġġament ieħor ta' żvillupp ta' programmi edukattivi , servizzi tal-pariri , tibdiliet ta' l-aqwa prattiċi u kampanji kbar milquta ta' kommunikazzjoni ffokati fuq ixjus ta' kwantita tal-ilma.

(Bħala eżempju fis-sajf 2006, Franza varat kampanja nazzjonali bit-titlu " kull wieħed jieħu ilma bizzejjed ?" Din il-kampanja ibbazat fuq it-televixin u fuq spots fir-radju sforzi individwali biex isalvaw l-ilma. Il-pubbliku ikkunsidra l-messaġġi li kienu konfinċenti , 88% qallu li kienu jagħmlu sforzi biex isalvaw l-ilma).

Relative Links:

- COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL, addressing the challenge of water scarcity and droughts in the European Union available at: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0414:FIN:EN:PDF
- A summary of EU legislation on the assessment and management of flood risks available at: http://europa.eu/legislation_summaries/environment/water_protection_management/l28196_en.htm
- http://water.europa.eu/
- http://www.eea.europa.eu/themes/water/dc

Modjul 18: Desertifikazzjoni

Il-qafas tal-UE għal dan il-modjul hu inkluz fil-qafas legali tal-UE fuq bidliet klimatiċi. Id-Desertifikazzjoni taffetwa l-aktar il-partijiet fin-nofs in-nhar tal-UE. Hafna mill- għodda legali tal-UE (Directives, Communications etc) jistgħu jintuzaw biex jiġġieldu d-desertifikazzjoni. E.z. Communication COM(2008)645 "Jindirizzaw l-isfidi tad-deforestazzjoni u d-degradazzjoni tal-foresta biex jiffaċċjaw il-bidla tal-klima u tat-telf tal-bijodiversita "

Relevant links:

- A synopsis of EU legislation to "Tackle climate changes": http://europa.eu/legislation_summaries/environment/tackling_climate_change/index_en.htm

Modjul 19: Użu tal-enerġija, konsum u manniġġ

It-Trattat ta' Lisbona jpoġġi l-enerġija fil-qalba tal-attivita Ewropeja. Hu jagħti b' mod effettiv bazi legali ġdida li kien nieqes fit-trattati ta' qabel (Article 194 of the Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU)).

L-għanijiet ta' dan il-policy huma msaħħa b' għodda li huma orjentati għas-suq (il-biċċa l-kbira tat- taxxi, sussidji u l-iskema kummerċjali tal-emissjonijiet tal-CO2), billi jiżvilluppaw teknoloġiji tal-enerġija (speċjalment teknoloġiji għall-effiċjenza tal-enerġija u enerġija b'karbon baxx jew li tiġġedded) u bi strumenti finanzjarji tal-Kommunita. Aktar minn hekk , f' Diċembru 2008 l-UE addottat lista ta' mizuri bl-għan li jnaqqas il-kontribuzzjoni tal-UE lejn is-sħana globali u l-provista ta' enerġija garantita.

Determinata biex tiġġieled kontra l-bidla tal-klima , l-UE hija kommessa biex tnaqqas l-emissjonijiet tagħha b' 20 % sas-sena 2020. Hija wkoll titlob għall-konkluzjoni ta' ftehim internazzjonali li jobliga pajjizi li qegħdin jizvilluppaw li jnaqqsu l-emissjonijiet tal-gas serra bi 30% sas-sena 2020. Fil-qafas ta' dan il-ftehim, l-UE tkun tista' tagħmel lilha miri ġodda li jnaqqsu l-emissjonijiet tagħha bi 30% meta mqabbla mal-livell tas-sena 1990. Dawn l-għanijiet huma fil-qalba tal-istrateġija tal-UE li jilimita l-bidla tal-klima.

Tnaqqas il-konsum tal-enerġija b'20% sas- sena 2020 hu l-għan li l-UE kien waqqaf għalih Pjan t'Azzjoni għall-Effiċjenza tal-Enerġija (2007-2012). Biex iżied l-użu ta' sorzi ta' enerġija li tiġġedded , fir-" Roadmap" ta' Enerġiji li Jiġġeddu , l-UE poġġiet lilha l-għan biex iżżied il-proporzjon ta' enerġiji li jiġġeddu f' taħlita t' enerġija b' 20% sas-sena 2020 .
Il-Kummissjoni Ewropeja (bil- "Strategic Energy Technology" (SET) -Pjan, COM(2009)519) jipproponi biex jiżvilluppaw teknoloġiji ta' enerġija nadifa u biex jaġġixxi f' niveaus ta' sorzi ta' enerġija li tiġġedded.

Relative Links:

- Directive 2003/87/EC of 13 October 2003 establishing a scheme for greenhouse gas emission allowance trading within the Community and amending Council Directive 96/61/EC available at:
  http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:275:0032:0046:EN:PDF
- A summary of EU legislation establishing a scheme for greenhouse gas emission allowance trading within the Community and amending Council Directive 96/61/EC available at:
  http://europa.eu/legislation_summaries/energy/european_energy_policy/l28012_en.htm

Skond id-Direttiva 2002/91/EC fuq l-użu tal-enerġija tal-bini, l-Istati Membri għandhom jieħdu l-mizuri meħtieġa biex jizguraw li l-binjiet ġodda jilħqu l-livelli minimi tal-enerġija kif mitlub u riferut fl-Artiklu 4.

Għal bini ġdid b'erja totali li tintuża b' aktar minn 1000 m^2, l-Istati Membri għandhom jizguraw illi l-flessibilta teknika, ambjentali u ekonomika tas-sistemi alternativi huma ikkunsidrati u jittieħdu fl-att qabel tibda l-kostruzzjoni tal-bini . Bħala sistemi alternativi jista' jirreferi għal:

- Provista ta' sistemi ta' enerġija deċentralizzata bbażata fuq enerġija li tiġġedded,
- "Combined heat and power" (CHP)
- "District or block heating or cooling, if available"
- Pompi tas-sħana taħt ċerti kundizzjonijiet

Imma hemm kawtela fid-direttiva għall-binjiet ezistenti u jinstabu ċertifikati fuq enerġija effiċjenti. Skond l-artiklu 3, l-Istati Membri għandhom japplikaw għal metodoloġija , fil-livell nazzjonali u tal-kalkulazzjoni tal-imġieba tal-enerġija tal-bini fuq il-bazi ta' qafas ġenerali ta' ħidma. Din il-metodoloġija għandha tkun issettjata fil-livell nazzjonali u reġjonali. L-imġieba tal-enerġija tal-bini għandha tkun espressa f'manjiera transparenti u jista' jinkludi l-indikatur tal-emissjoni tas-CO_2.

Relative Links:

- Directive 2002/91/EC of 16 December 2002 on the energy performance of buildings available at: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:001:0065:0065:EN:PDF
- A summary of EU legislation on the energy performance of buildings available at: http://europa.eu/legislation_summaries/other/l27042_en.htm
- Leaflet of EU directive on energy performance of buildings published by European Commission, Directorate-General for Energy and Transport, available at:
- http://ec.europa.eu/energy/demand/legislation/doc/leaflet_better_buildings_en.pdf

www.litusgo.eu

2012

ISBN set 978-9963-720-43-9

ISBN 978-9963-720-45-0